

E. O.

"Causalités et accidents de la découverte scientifique, illustration de quelques étapes caractéristiques de l'évolution des sciences", R. Taton, Paris 1955 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 2/3, 606

1957

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

R. T a t o n, *Causalités et accidents de la découverte scientifique, illustration de quelques étapes caractéristiques de l'évolution des sciences*, Masson et Cie Editeurs, Paris 1955, s. 171.

Przed dwoma laty w serii „Evolution des sciences“ ukazała się interesująca książka prof. Tatona o przyczynowości i przypadkowości w odkryciach naukowych. Zadanie, jakie autor sobie postawił, polega na pokazaniu na licznych przykładach niektórych prawidłowości występujących w procesie badań naukowych. Autor zastrzega się jednak przeciw zbyt kategorycznemu wnioskowaniu i przeciw naginaniu interpretacji faktów do z góry powziętych założeń.

Przykłady czerpie autor z rozlicznych dziedzin nauk przyrodniczych: z fizyki i biologii, matematyki i lotnictwa, astronomii i chemii. W kolejnych rozdziałach rozważa on trzy dziedziny odkryć naukowych (matematyka, nauki teoretyczne, nauki eksperymentalne), różne czynniki odkrycia (metodyczność badań, łańcuchowy charakter niektórych odkryć, rola intuicji, przypadku i błędów), wreszcie niektóre inne zagadnienia związane z odkryciami (sprawy oryginalności i priorytetu, skutki badań zakończonych niepowodzeniem, problemy nowatorstwa i rutyny). Jedynie ostatni dziesięciostronicowy paragraf poświęcony jest związkowi odkryć z warunkami okresu historycznego, chodzi tu jednak nie tyle o warunki społeczne, ile o poziom cywilizacji danej epoki.

Z nazwisk polskich spotyka się w książce poza Kopernikiem i Curie-Skłodowską (przy czym nieco razi brak wzmianki o polskości wielkiej uczonej, choć przy innych uczonych niefrancuskich narodowość jest skrupulatnie wymieniana) — Jana Dzierżonia (Ślązaka, prekursora Mendla).

E. O.

G. C a h e n, *Les conquêtes de la pensée scientifique*, Dunod, Paris 1953, s. 290.

Autor zajmuje się wieloma zagadnieniami związanymi z naukowym obrazem wszechświata, jaki wytworzył się dzięki odkryciom w ostatnich latach.

Omawia więc kolejno: koncepcję przestrzeni, rozciągłości i czasu, a w dalszym ciągu zagadnienia: fizyki pola, grawitacji, kinetycznej teorii gazów, radioaktywności, promieniowania, struktury atomu, mechaniki falowej, dokładności i wierności pomiarów naukowych itd.

Ostatnie trzy rozdziały pracy zatytułowane: *Wszechświat, Determinizm naukowy* i *Szkic o myśleniu naukowym*, poświęca zagadnieniom ogólnonaukowym w świetle ostatnich wynalazków i odkryć.

Na podkreślenie zasługuje nie tylko gruntowna znajomość problematyki nauk ścisłych (co jest zupełnie zrozumiałe!), lecz rzadko na ogół spotykane u nie-humanistów odczytanie w literaturze zarówno dawnej, jak i współczesnej (cytaty z Rochefoucaulda, Gide'a i in.).

W. W.